

Església, Independència i Mil·lenari

La situació de la frontera entre el regne franc i l'Emirat de Còrdova, es trobava estabilitzada des que el rei Pipí "el Breu", després de la conquesta de Narbona i de l'alliberament de la Septimània el 759, va restablir als Pirineus l'antiga frontera romana entre la Hispània i la Gàl·lia. Aquest equilibri fou trencat per Carlemany el 778 amb la tràgica expedició a Saragossa que acabà a Roncesvalles. Aquest fracàs i el restabliment del poder per part d'Abd al-Rahman varen fer que l'expansió cultural, civilitzadora i religiosa de l'islam posés en perill els suposats progressos de la cristianització.

Els elements més compromesos amb aquest intent de conquesta de Saragossa per part de Carlemany es veieren obligats a fugir i a instal·lar-se a la Septimània; a través de les diferents capitulars aquests hispani passen a dependre directament de l'emperador, el qual els promet defensa i ajut en cas de perill. Aquestes bones relacions faran que vagin adquirint nous territoris que els els oferiran amb gran facilitat: Girona el 785, Cerdanya i Urgell quatre anys més tard i, abans del 798, el comte d'Urgell s'haurà apoderat ja d'Osona i Cerdanya. Aquests territoris seran obtinguts no pas per conquesta sinó per oferiment d'ells mateixos.

Obviament, però, no podem parlar genèricament d'un deslligament total entre els comtats d'aquesta proto-Catalunya i la resta de la península; si bé hi ha una independència política, no hi és religiosa, i per uns anys s'iniciarà una vinculació a través de l'adoicpionisme, sorgit entorn de l'arquebisbe de Toledo, Elipando i que trobà un dels seus màxims propulsors en Fèlix, futur abat de Tavèrmoles i bisbe d'Urgell. Fins al punt que mentre Abadal considera Elipando l'autèntic fundador, Riu hi considera Fèlix.

L'adoicpionisme fou un

intent d'explicació de la divinitat de Crist i del misteri de la Trinitat fortament discutit per la teologia sarraïna, davant la dificultat de considerar Déu Pare, Déu fill i Déu Esperit Sant tres persones i un sol déu; això, segons la teologia sarraïna, convertia els cristians en politeistes. Aquesta doctrina intentava en certa manera de conjuntar les dues filosofies i feia la formulació següent a les actes del Concili de Sevilla del 784:

Aquell que fou home entre nosaltres està unit en una sola persona amb el Verb. Però no és per Aquell que va néixer de la Verge per a qui fou creat l'univers, sinó per Aquell que és fill no per adopció sinó per condició, no per gràcia sinó per natura. I és per Aquell que alhora és fill de l'home i Fill de Déu, fill adoptiu en la seva humanitat, fill no adoptiu en la seva divinitat, per qui el món fou redimit.

Davant d'aquest corrent, els jerarques religiosos francs, moguts políticament, iniciaren un moviment antiadopcionista, convocant el Concili de Ratisbona el 792, on condemnaran l'heretgia i s'inicià una disputa de concilis. La finalitat però, i el que més ens importa en aquest cas, és que l'Urgell quedés desvinculat de Toledo, de manera que tot el domini venia dels carolingis, en passar a dependre eclesiàsticament de la seu de Narbona.

Podríem dir que aquest procés de dependència político-religiosa serà el que hauran de realitzar els comtats de la futura Catalunya per aconseguir la independència, fins i tot es podria afirmar que aquest procés anirà a remolc de l'estructura político-religiosa carolíngia i els nostres comtes intentaràn de copiar-la. Aprofitant l'afebliment de la monarquia carolíngia aconseguiran que els comtats siguin hereditaris, procuraran imposar a poc a poc la imatge del bisbat-comtat i trencar amb la dependència eclesiàstica de

Narbona, a través de la restauració de la seu metropolitana de Tarragona, tentatives on es fracassarà per tres vegades, Esclua, bisbe d'Urgell; Cesari, primer abat de Santa Cecília de Montserrat i Ató, bisbe de Vic i assassinat el 971 per instigació de Narbona.

No podem pensar dins la història medieval en una desvinculació entre política i religió o política i església, però tampoc no hem de caure en teories que expliquen qualsevol procés d'expansió a partir de "la unitat de la fe i l'interès públic". Les actuacions polítiques i religioses tenen moltes concomitàncies i sovint unes es recolzen en les altres; com és el cas de la creació de monestirs per part del rei i oferir-los a través de l'Infantat a un dels seus fills. Tradició típicament carolíngia, iniciada per Carlemany amb les seves filles.

L'exemple més clar als comtats catalans, el tenim en el monestir de Sant Joan de les Abadesses, reformat pel comte Guifré i donat a la seva filla Emma, la qual en fou abadessa; d'aquests manera quedava com a dipositària de

la política colonitzadora del territori que duia a terme el seu pare. Amb aquestes fundacions quedava refermat el poder jurisdiccional a través dels vincles de dependència amb el comte, i és clar, també el seu poder espiritual.

Som conscients que són moltes les idees que han quedat soltes i els salts temporals han fet que passéssim per alt qüestions tan importants com la introducció de les ordres monàstiques, les relacions amb Roma i l'evolució política dels comtes i dels comtats; aspectes tots ells fonamentals en el camí cap a la nostra independència nacional.

Potser fins i tot el títol ha estat pretencions, però hem intentat de plasmar algunes reflexions que sovint són oblidades o ho seran possiblement en els grans actes propagandístics del mil·lenari. Potser a partir d'aquí caldria que ens plantegéssim de celebrar un mil·lenari diferent; al cap i la fi els nostres comtes es consideraven sorgits de la monarquia carolíngia i no pas de la goda.